

KLAR, PARAT, SOLDAT

INDHOLD

Undervisningsbeskrivelse og Lærervejledning	2
Lærervejledning	3
Forberedelser	3
Faglige forberedelser	3
Praktiske forberedelser	3
Faglige mål m.m.	3
Fag og klassetrin	3
Læringsmål.....	3
Booking	4
Sted	4
Yderligere spørgsmål?.....	4
Førogaver	5
Guide til førogaverne	5
Opgaver i undervisningen inden besøget	5
Baggrundsviden til læreren:	5
Opgaver	5
Billede 1: Batteritogsmagasinet	10
Billede 2: Kort over Københavns Befæstning.....	11
Billede 3: Soldaternes hverdag på Vestvolden.....	12
Billede 4: Postkort	13
Billede 5: Ingeniørregimentet	14
Billede 6: Feltartillerist/Artillerist.....	15
Billede 7: Fodfolket/Infanteriet.....	16
Billede 8: Sundhedstropperne	17
Efteropgaver	18
Guide til efteropgaverne	18
Opgaver i undervisningen efter besøget.....	18
Feedback	18

KLAR, PARAT, SOLDAT

UNDERVISNINGSBESKRIVELSE OG LÆRERVEJLEDNING

I forløbet 'Klar, parat, soldat' skal vi gå i soldaternes fodspor. For at vække elevernes nysgerrighed kan det være en fordel, at I har arbejdet med disse opgaver inden besøget - i det omfang I mener er passende til jeres elevgruppe. Vi ved at eleverne ikke har historie som fag endnu, og at der er stor forskel på 0. og 3. klasse, men vi ved at den gode fortælling virker godt hos denne målgruppe. Koblingen mellem fortællingerne og fascinationen af de ting som eleverne besøger på dagen, kan være med til at understøtte oplevelsen og udbyttet.

Informationerne/opgaverne i dette materiale er udarbejdet til at skulle danne "knager" hos eleverne, som kan være med til at skabe genkendelse, motivation og mening i forløbet.

Undervisningsforløbet er bygget op således:

- En kort opstart finder sted ude foran Artillerimagasinet for hele klassen. Vi snakker lidt om dagens indhold
- Vi går sammen igennem kanonhallen med de store kanoner og I sætter jer godt til rette i vores sofaer. Her får I læst 1. del af historien om soldaten Axel op
- Eleverne skal lege med nogle af elementerne fra fortællingen - bl.a. får de soldaterhuer på og skal øve at stå ret
- Herefter skal vi marchere oppe på Vestvolden og ned til dobbeltkaponieren
- Inde i dobbeltkaponieren bliver eleverne sluppet fri med en lommelygte og skal kigge sig omkring
- Eleverne bliver samlet igen og skal have 2. del af historien læst op
- Vi marcherer derefter tilbage mod Artillerimagasinet. Underviseren gør måske nogle stop undervejs afhængig af tiden
- Tilbage ved Artillerimagasinet deles eleverne op i 2 lige store grupper –
  - Den ene halvdel skal:
    - skrive postkort med blæk
  - Den anden halvdel deles op i 2 mindre grupper, hvoraf den ene halvdel først skal:
    - lade (en kopi af) en kanon
    - og den anden halvdel skal
    - lave vendespil med originale billeder
- Jeres underviser sørger for, at alle elever kommer til alle 3 opgaver.
  - Se under [Lærervejledning](#) for din rolle undervejs!
- Vi runder dagen af i de røde sofaer og siger tak for i dag

KLAR, PARAT, SOLDAT

Lærervejledning

I forbindelse med forløbet 'Klar, parat, soldat' skal eleverne igennem nogle opgaver, både inde og ude. Opgaverne indenfor skal vi bruge din hjælp til at styre. Du finder [her lærervejledningen](#) til værkstederne og udprintet i Artillerimagasinet - så kan du altid orientere dig i den i tilfælde af tvivl eller spørgsmål.

Eleverne bliver delt op i grupper i forløbet. Disse behøver ikke være lavet på forhånd. Lad underviseren vide, hvis du foretrækker at være dén som deler eleverne op, eller hvis der er noget som undervisningen skal være særligt opmærksom på.

Eleverne får et diplom med hjem, som et bevis på at har løst de opgaver de er blevet stillet. Diplomet bliver til sidst i forløbet underskrevet af Skoletjenestens underviser. Hvis tiden er meget knap, giver vi diplomerne til jer, og derved kan I selv underskrive/udfylde diplomerne tilbage i klassen.

FORBEREDELSE

Faglige forberedelser

Som skrevet forinden, er vi klar over at eleverne ikke har historie som fag endnu, og derfor er det selvfølgelig ikke en forudsætning, at eleverne har haft forløb om de historiske begivenheder som berøres i forløbet. Dog kan man, med inspiration fra vores føropgaver øge forståelsen af aktiviteterne i undervisningsforløbet.

På samme vis kan efteropgaverne benyttes til at konsolidere elevernes nye viden og læringsudbytte og bygge videre på indholdet.

Praktiske forberedelser

Forløbet foregår dels udendørs i områder som kan være glatte, stejle og mudrede og dels i Artillerimagasinet som er opvarmet. Husk tøj og sko efter vejrforholdene. Man kan lægge tasker og ekstra tøj i Artillerimagasinet.

Mødested og øvrige praktiske oplysninger bliver sendt i den bekræftelsesmail som du modtager, idet du booker forløbet.

Faglige mål m.m.

Fag og klassetrin

- Dansk, historie, idræt, elevernes alsidige udvikling
- 0., 1., 2., 3. klasse

Læringsmål

- Eleverne får oplevelser, som skal igangsætte refleksion og indlevelse

KLAR, PARAT, SOLDAT

- Gennem samarbejdsøvelser og indlevelse i soldaterliv, udvikles elevernes fællesskabsfølelse
- Gennem de autentiske omgivelser og fortællinger om soldaterlivet i tiden op til og under 1. verdenskrig opøves elevernes evne til at undres og stille spørgsmål
- Gennem postkortskrivning øves særligt kompetenceområdet 'Fremstilling'
- Eleverne får ydermere styrket deres evne til indlevelse og identifikation gennem følgende af Skoletjenesten Københavns Befæstnings dogmer:
  - Oplevelse før oplysning
  - Historien er fysisk
  - Læring gennem fysisk bevægelse
  - Samarbejde

Booking

Tidspunkt: Forløbet udbydes efter påskeferien og frem til efterårsferien.

Det næsten identiske forløb 'Klar, parat, jul på Vestvolden' afvikles medio november-december.

Varighed: 1 ½ time

Pris: Se jeres pris på [hjemmesiden](#)

Yderligere priser: Gratis for folkeskoler i Frederiksberg, København og Rødovre Kommune. Se mere i onlinebookingen

Maks. deltagere: 30 deltagere

[Book her](#) eller på [hjemmesiden](#)

Sted

Artillerimagasinet, Vestvolden, 2610 Rødovre.

[Rutevejledning](#) her – vær opmærksom på, at der både er rutevejledning til Ejbybunkeren og Artillerimagasinet.

Yderligere spørgsmål?

Telefon: 28 92 31 76

Mail: befaestningen@rk.dk

KLAR, PARAT, SOLDAT

FØROPGAVER

Guide til føropgaverne

Nedenfor skitserer vi en række forslag til føropgaver, som kan medvirke til at bygge bro mellem undervisningen hjemme og i forløbet.

Målet er at vække nysgerrighed hos eleverne og hjælpe dem til at forstå aktiviteterne og soldaterlivet.

Opgaverne er vejledende og valgfrie at benytte, hvilket betyder at det står jer frit for at justere og tilpasse opgavernes indhold, antal og rækkefølge til jeres egen undervisning. Nogle opgaver kan være svære for 0. klasse og lette for 3. klasse. Gå til det med en legende tilgang.

Opgaver i undervisningen inden besøget

Baggrundsviden til læreren:

Stedet hvor vi starter på dagen, hedder Artillerimagasinet (Billede 1). Artillerimagasinet blev opført i år 1890, som en del af opførelsen af Vestvolden, som er knap 15 km. lang. Det nuværende Artillerimagasin er dog en kopi og blev genopført i år 1996. Artillerimagasinet var et ud af ni artillerimagasiner langs volden. De blev brugt til at opbevare voldens kanoner i fredstid, så de ikke blev udsat for vind og vejr.

Langs Vestvolden kørte et tog som kunne fragte kanonerne frem og tilbage til batterierne, så man kunne komme med forstærkning hvis volden var under angreb. Batteritogsmagasinet var der hvor man opbevarede toget hvis det skulle repareres eller stå i tørvejr. Vognen som ses udenfor Batteritogsmagasinet har været brugt til artilleri (krudt og granater).

I Danmark frygtede man et angreb fra Tyskland, da man i 1864 havde tabt den 2. slesvigske krig (Slaget ved Dybbøl) og mistede Sønderjylland.

Man opførte Københavns Befæstning (Billede 2) og indkaldte over 50.000 soldater i Danmark under 1. verdenskrig (1914-1918) - størstedelen til at holde vagt på Københavns Befæstning. Danmark var neutrale under 1. verdenskrig og kom derfor aldrig i krig, men soldaterne var på Københavns Befæstning i krigens varighed.

Historien som eleverne får læst op i forløbet er inspireret af Axel Ravns beretning om sin tid i sikringsstyrken, som han nedskrev i januar 1976.

Opgaver

Billede 1: Artillerimagasinet

Vis eleverne billedet af Artillerimagasinet.

KLAR, PARAT, SOLDAT

- Hvad kan I få øje på?
- Er der noget særligt I lægger mærke til?
- Hvad tror I det røde hus har været brugt til?
- Hvem tror I har brugt huset?

Mål:

- Vække nysgerrighed og skabe undring
- At eleverne forstår, at dette område har været brugt af soldater for over 100 år siden (ca. 1914-1918)

Billede 2: Københavns Befæstning

Sæt billedet op på en skærm og spørg eleverne om de kan se hvad det forestiller

Giv eleverne til opgave at prøve at finde Vestvolden på kortet over Københavns Befæstning.

- Kan I gætte eller læse, hvor det er?
- Hvad tror I, at de små "pile" betyder?
(Det forestiller batteriopstillinger – altså de steder, hvor man har haft kanoner stillet op)
- Hvorfor tror I at det er stillet op på den måde? Hvad er det man gerne vil beskytte?
(Man vil beskytte København/Danmarks Hovedstad)
- Diverse forter er også markeret på kortet. Spørg eleverne om de kender eller har været nogle af stederne før? Bed eleverne om at fortælle om det.
(Bemærk at Ejbybunkeren adskiller sig fra de øvrige markeringer, da den er fra den kolde krig og de øvrige markeringer er fra tiden omkring 1. verdenskrig. Fælles er bl.a. at det er militært)

Mål:

- At eleverne forstår Vestvolden i sammenhæng med Københavns Befæstning - at det er en del af et større forsvarsværk, som beskyttede hovedstaden. Dette var soldaternes opgave.
- At skabe genkendelse ved at eleverne reflekterer over lignende steder de har set

Billede 3: Soldaternes hverdag på Vestvolden

- Hvordan tror I soldaterne har boet/sovet mens de var soldater?
(De sov ofte i barakker og telte, som det ses på billedet. Nogle blev også indlogeret i private hjem eller på kaserner)
- Hvad tror I de har lavet, når de ikke var på arbejde som soldater?
(Lad eleverne komme med nogle bud. Info (om udvalgte aktiviteter): nogle soldater gik ud og købte mad, som var mere spændende end det de fik, eller øl, nogle tog hjem til

KLAR, PARAT, SOLDAT

deres familie (hvis de kunne nå det) - de kom gratis med tog. Soldaterne fik også udleveret frankerede postkort og mange skrev hjem til deres kære)

- Hvad tror I de har lavet, når de var på arbejde som soldater?
(Soldaterne havde mange og lange øvelser. De marcherede, gravede skyttegrave, holdt vagt f.eks. ved kanoner. Nogle reparerede batteritoget og nogle plejede kanonerne. Læg evt. vægt på at der var forskellige opgaver)

Mål:

- Få viden om soldaterlivet
- Skabe identifikation

Billede 4: Postkort

På ét af værkstederne i Artillerimagasinet skal eleverne skrive/tegne postkort med blæk. Der er kun ca. 10. minutter til opgaven. Derfor kan det være en fordel at eleverne forstår formen for postkort.

Brug billede 4 til at snakke om, hvordan man skriver et postkort. Hvor skal adressen stå? Hvor skal frimærket sidde? Hvor skriver man sin hilsen? Hvordan skal man prioritere pladsen? Hvad er vigtigst at skrive?

Eleverne kan øve sig ved at skrive et postkort. Du kan printe billede 4 eller finde nogle GO-CARDS el.lign. som eleverne kan skrive på.

OBS: I kan lave børneskrivning eller lade eleverne tegne – også i Artillerimagasinet. Vi har ingen forventning om at eleverne kan stave, selvom vi siger at de skal "skrive et postkort".

Mål:

- At blive klar til værkstedet med postkortskrivning/tegning i Artillerimagasinet
- At forstå postkort-formatet

Billede 5, 6, 7, 8: Opgave med soldatertyper

I kan også vælge at lave denne opgave efter forløbet i Artillerimagasinet.

Herunder kan I finde informationer om nogle forskellige soldatertyper, som er knyttet til de opgaver som eleverne møder i forløbet.

Herunder listes de forskellige soldatertyper op i tekstform, som information til læreren. Under billede-bilagene kan du finde billeder af de enkelte soldatertyper som kan vises til eleverne.

OBS: Informationerne kan naturligvis være for komplicerede for eleverne at forstå, så det er din opgave at sortere essensen ud af informationerne i teksterne.

KLAR, PARAT, SOLDAT

Du kan gøre det i den rækkefølge, at du viser eleverne et billede af en soldat og beder eleverne om at fortælle hvad de lægger mærke til. Hvilke "ting" har de med sig og hvorfor? Derefter kan du fortælle eleverne om soldatens opgaver.

Mål:

- Eleverne forstår at der er mere en én slags soldat
- Eleverne kan koble soldatertyperne til de aktiviteter som de skal igennem i forløbet

Billede 5: INGENIØRREGIMENTET

Ingeniørsoldaternes opgave var at bane vej for andre tropper, for eksempel rydde landminer, opstille lejre, og bygge broer. Deres opgave var også at gøre det så besværligt som muligt for fjenden at nærme sig. På Vestvolden kunne det bl.a. være at rulle pigtråd ud på skråningen langs volden. Dette gjorde de, fordi man ikke ville have, at fjenden skulle komme op på volden. Ingeniørsoldatens opgave var også at vedligeholde og forbedre tog- og vejnet. Togsporerene ude langs Vestvolden, har denne type soldat haft forstand på.

På billedet kan man lægge mærke til skovlen/spaden som soldaten har på ryggen. Hvad har han mon brugt den til?

Soldaten har også en stor taske på, som viser at de var med i feltet og skulle have udstyr med.

Billede 6: FÆSTNINGSARTILLERIET/ARTILLERIST

Artilleristen arbejdede med kanonerne og havde forstand på krudt, granater og kanoner. De kunne ikke ramme et helt specifikt mål, men kunne skyde enten 7,5 eller 5 km i en bestemt retning.

En observatør holdt udkig efter fjenden i landskabet og udregnede hvor der skulle sigtes mod fjenden, hvis de var på vej. Det gjorde de med en kikkert og de stod ofte på en observatørpost (sådan en skal vi også besøge i forløbet).

På Vestvolden er der i dag mange træer og en motorvej lige på den anden side af voldgraven, men dengang, under 1. verdenskrig, var der marker så langt øjet kunne se og det var derfor nemmere at kunne spotte fjenden.

Hvis en observatør så en fjende, skulle konstablen af fæstningsartilleriet informeres om at nu kom fjenden, så de kunne gøre kanonerne klar. Kanonerne kunne transporteres på batteritoget som kørte på togskinne, som var hele vejen langs Vestvolden. I dag kan vi tydeligt se sporene lige ved Batteritogsmagasinet.

Billede 7: FODFOLKET/INFANTERIET

KLAR, PARAT, SOLDAT

Der var flest soldater, som var fodsoldater. De skulle være i meget god form, da de ofte gik march med fuld oppakning i deres tornyster/rygsæk (ca. 31 kilo). På vores march skal vi også lave eksercits (træning).

Fodfolkene tid gik med at lave militærøvelser, gå march, stå på vagtpost og grave skyttegrave.

Fodfolkene gik i krig til fods. Nogle af soldaterne var ude på den anden side af volden i skyttegrave.

Tornysteret/rygsækken: Soldaten har et tornyster på ryggen, som viser at de var ude i felten og havde udstyr med. Et af værkstederne i forløbet går ud på at undersøge et tornyster og undersøge hvad soldaten bl.a. kunne have med sig. Derudover skal eleverne selv vælge 4 ting, som de ville have med sig, hvis de selv skulle være soldater under 1. verdenskrig.

Støvlerne: Man kan snakke med eleverne om, at alle soldater havde til opgave at holde deres fodtøj og almindelige tøj rent og pænt. Soldaterne skulle være ens, så de bl.a. så mere frygtindgydende ud, hvis de skulle i kamp.

Deres blå hue: Her kan man komme ind på, at soldaterne dengang ikke havde camouflagetøj på. Det var fordi man førte krig på en anden måde dengang. Man var ikke usynlig for fjenden, som man er i dag. Eksempelvis var det en skyttegravskrig, hvor man vidste, at fjenden lå i en anden skyttegrav ikke så langt derfra.

Geværet + patronerne: Et gevær 89, som er et repetergevær dvs. den kan skyde fem gange, før man skal lade igen. Det var ret nyt på dette tidspunkt. Førhen skulle man lade, hver gang man skulle skyde et nyt skud. Det betød, at man nu kunne skyde meget hurtigere.

Billede 8: SUNDHEDSTROPPERNE

Spørg eleverne "Hvordan kan man kende en soldat af sundhedstropperne?" – på det røde kryds på armen. Soldaterne var ikke læger, men de var uddannede til at tage sig af mindre skader. Ligesom en førstehjælper i dag. Blev de meget hårdt såret skulle soldaterne ind på et hospital i København til en rigtig læge og sygeplejerske.

Hæren havde ikke kun brug for soldater til at kæmpe. Der var behov for øvrigt personel, der gjorde det muligt for de kæmpende soldater at fungere på slagmarken. En af de nødvendige institutioner i hæren var lægekorpsset, der havde flere funktioner under sig, herunder sundhedstropperne (sygehjælper), hvor sanitetstjenesten hørte under. Sygehjælperens opgave var at give de sårede soldater den bedst mulige behandling, og få dem væk fra slagmarken så hurtigt som muligt.

I Batteritogsmagasinet skal eleverne prøve kræfter med at bygge en bære ud af to stænger og et tæppe og de skal lave en forbindelse på en klasse-/soldaterkammerat.

KLAR, PARAT, SOLDAT

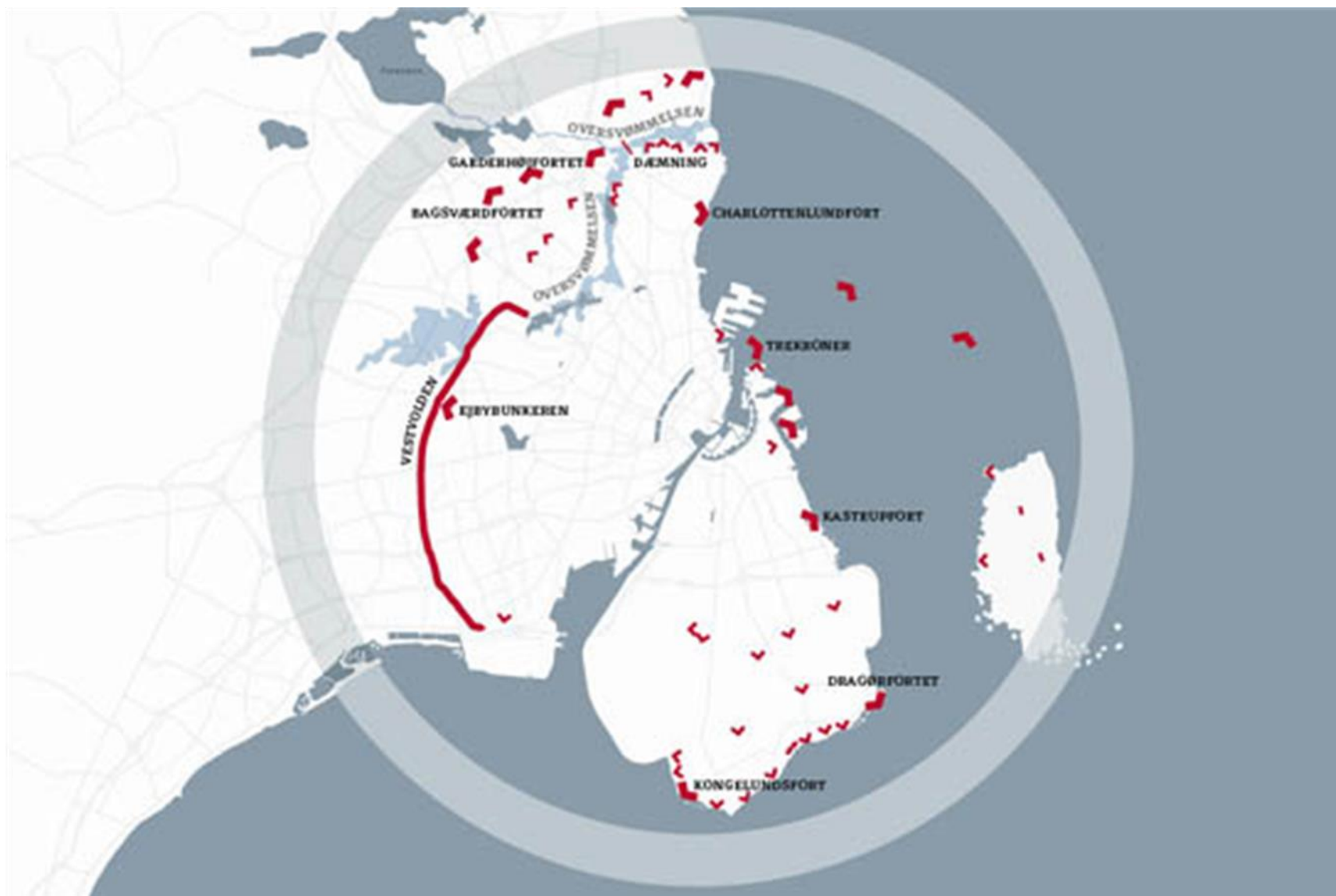
Billede 1: Batteritogsmagasinet

KLAR, PARAT, SOLDAT

Billede 2: Kort over Københavns Befæstning

KLAR, PARAT, SOLDAT

Billede 3: Soldaternes hverdag på Vestvolden

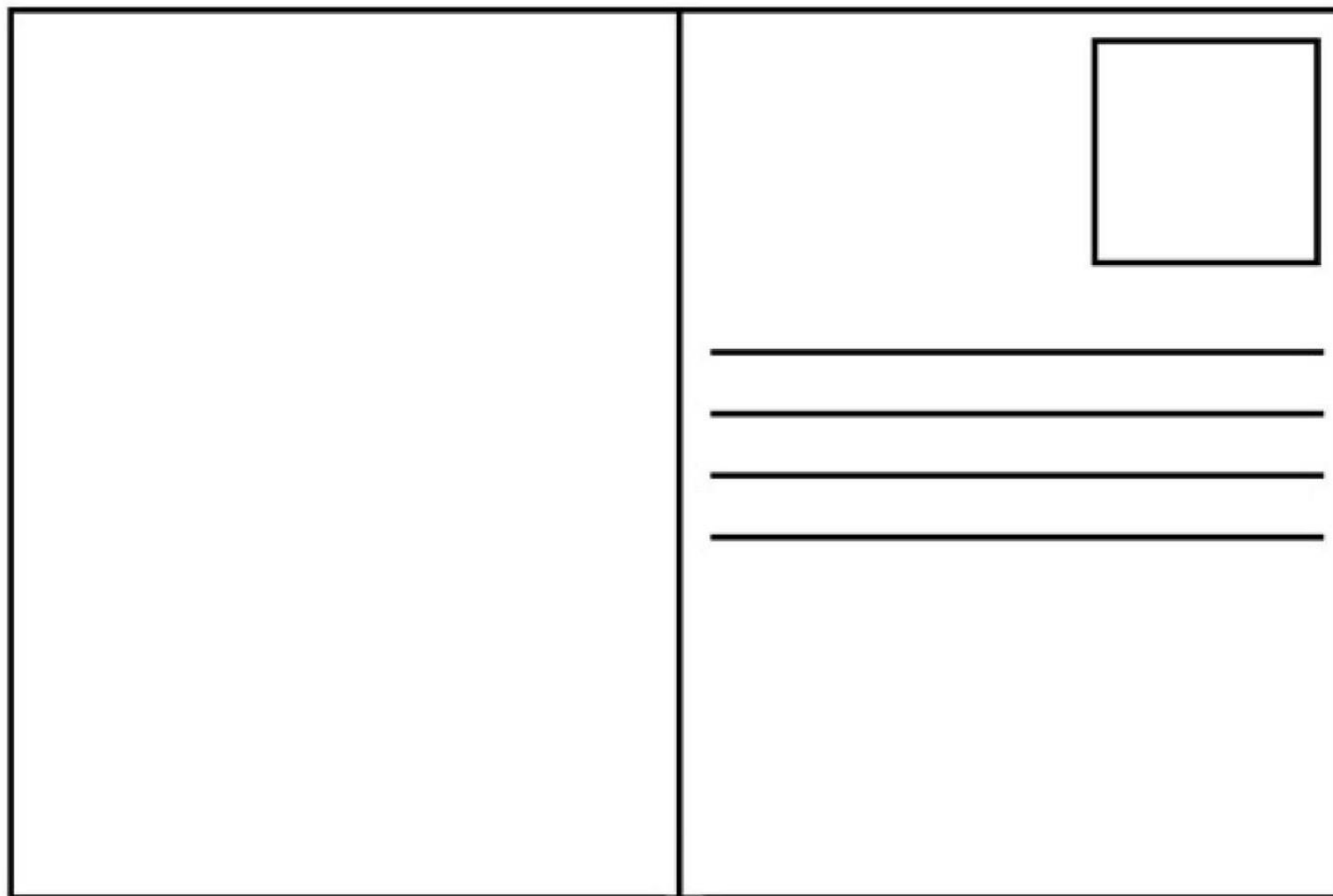
Soldaterlivet i sikringsstyrken

Fotografi af soldater, privateje, uden årstal

Fra www.1914-1918.dk som er udarbejdet af Greve Museum og Skoletjenesten Københavns Befæstning, 2012.

KLAR, PARAT, SOLDAT

Billede 4: Postkort

KLAR, PARAT, SOLDAT

Billede 5: Ingeniørregimentet

Menig af
Ingeniørregimentet
Feldragt

KLAR, PARAT, SOLDAT

Billede 6: Feltartillerist/Artillerist

Konstabel af Feltartilleriet
alm. Tjenestedragt

KLAR, PARAT, SOLDAT

Billede 7: Fodfolket/Infanteriet

Menig af
Fodfolksregimenterne
Feldragt

KLAR, PARAT, SOLDAT

Billede 8: Sundhedstropperne

Menig af
Sundhedstropperne
alm. Tjenestedragt

KLAR, PARAT, SOLDAT

EFTEROPGAVER

Guide til efteropgaverne

Efter jeres besøg kan I arbejde videre med følgende opgaver, for at konsolidere elevernes oplevelser og viden. Opgaverne kan evt. udføres som skriveøvelser eller interviewøvelser

Opgaverne er vejledende og valgfrie at benytte, hvilket betyder at det står jer frit for at justere og tilpasse opgavernes indhold, antal og rækkefølge til jeres egen undervisning.

Opgaver i undervisningen efter besøget

Opgave 1: Refleksionsøvelse

Eleverne skal reflektere videre over soldaternes opgaver og formål, som de har stiftet bekendtskab med på Vestvolden.

Lad eleverne skrive eller interviewe hinanden med tanker om følgende spørgsmål

- Hvad er en soldat?
- Findes der flere slags soldater? Hvilke?
- Hvad kunne soldaterne have af opgaver?
- Hvordan boede soldaterne?

Opgave 2: Soldatertyper

I kan vælge at lave opgaven med soldatertyper - enten i stedet for før forløbet eller også kan I genbesøge soldatertyperne, så I både arbejder med dem før og efter.

FEEDBACK

Vi hører meget gerne om jeres oplevelser, ris og ros på befaestningen@rk.dk

